

De szeretem a lányokat
Kiket szédít a pillanat
Mert tudják pontosan mit ad
És mit vesz el ha elmarad
Kiknek titkuk van, s nem a test
Szomorúak és boldogok
Előttem vetkőznek hiszen
Fák ők s én szelíd ősz vagyok

Fábri Péter

A GYILKOS LIVIUS

– Egyszer még maguk alá temetnek a könyveid – mondta Kriszta inkább bosszúsan, mint viccből. Én éppen a tiplivel kínlódtam.

Nemrég fejeződött be a lakásfestés, és ekkor tartottunk a könyvespolcok visszarámolásánál. A legtöbb könyvespolcunk csak úgy megállt egymásra rakva, de az egyik sarkban kénytelenek voltunk a falra szerelhető polcokat használni. Itt állt ugyanis az ülőgarnitúra, és azt rá kellett tolni a falra. Emiatt persze nem lehetett a padlóra polcot tenni. Könyvünk viszont annyi volt, hogy másképp nem fért volna. Ezt a remek, már messziről kínálkozó falfelületet is ki kellett tehát használnunk. Kriszta szipogott egy kicsit, hogy milyen szép volna ott inkább néhány kép, de hát ez nem ment, a könyvvírus támadásba lendült, és elfoglalta az ülőgarnitúra fölötti sarkot is.

A tiplizést nagyon utáltam. Persze tudomásul vettem, szükséges rossz. Fiatal koromban még büszke is voltam rá, hogy nem vagyok olyan hülye mamlasz, mint értelmiségi barátaink nagy része, akik képtelenek lettek volna egy tiplit saját kezűleg elhelyezni a falban. De mára elegendő lettem a dologból. Mennyivel egyszerűbb volna, ha nem kéne ide fölszerelnem ezt a könyvespolcot.

Egyszer, míg a festő dolgozott, megpróbáltam elképzelni a lakásunkat könyvek nélkül. Hogy mi lenne, ha mindent visszarámolnánk, de a könyvespolcokat, azokat nem. Elvinnék mindent az antikváriba, talán két-három milliót is kapnék értük, ha nem többet, és nem lennének többé könyveink. A becsült összegből persze arra is rájöttem, hogy milyen gazdag lehetnék, ha azt a rengeteg pénzt, amit könyvekre költöttem, befektetem valami értelmes dologba.

Néha azt is kiszámítottam, hány évre lenne szükségem a mai olvasási tempóm mellett ahhoz, hogy akár csak a saját könyvtáramat kiolvassam. Legalább három-négyezer kötet. Ha minden héten elolvasnék egyet (vegyük ezt az átlagot, ebben az egy délután kiolvasott Olcsó Könyvtár-regények éppúgy benne vannak, mint a sok száz oldalas, nehezen emészthető természettudományi ismeretterjesztő könyvek), szóval, ha hetente egyet veszünk, az négyezer hét, körülbelül nyolcvan év. Tehát a százharminchoz közelítenék, mire a könyvtáram végére jutnék. (Hogy biztos legyek benne, nem tévedtem, fölhajtottam a festés miatt az íróasztalomra helyezett nejlontakarót, és előkotortam a

kalkulátort. Alapos ember voltam.) Ha levonjuk a lexikonokat, kézikönyveket és albumokat, még mindig nagyon sok marad. Bármilyen egészségesen éljek is, mégsem valószínű, hogy eléjtek százharminc évig, és akkor azt még nem is számoltam, hogy közben nyilván újabb és újabb könyveket fogok vásárolni, egyszerűen azért, mert egy könyvesbolt vagy egy antikvár közelében sosem férek a bőrömbe, és akkor is bemelegyek, ha semmilyen konkrét célom nincs. Sőt, ez a rosszabb eset, mert ha van konkrét célom, akkor általában csak azt a könyvet veszem meg, amelyikre az adott pillanatban valóban szükségem van (vagyis amelyikről éppen azt hiszem, hogy anélkül nem érdemes élni); de ha csak úgy bemelegyek nézelődni, akkor hirtelenében bármi magára tudja vonni a figyelmemet, és mivel nem tudom biztosan, mit is akarok, három-négy könyv és öt-hatezer forint alatt nem úszom meg. Mindegy, tekintsük az elkövetkező nyolcvan évben vásárolandó könyveket elhanyagolható tételnek, és oldjuk meg az eredeti feladványt.

Esetleg felezhetnénk Krisztával. Akkor talán sikerülne a végére jutnunk. Végül is az utóbbi tíz-tizenöt évben sok olyan könyvet vásároltunk, melyek elsősorban Krisztát érdekelték. Mondjuk a spanyol, a francia és a német könyvek, azok mind rám maradnának, Kriszta azokat ugye nem fogja elolvasni. A kínai könyvekről nem is beszélve. Cserébe Kriszta az angolokból vállalhatna egy kicsivel többet. Ráadásul idegen nyelven lassabban olvas az ember, úgyhogy én eleve hátrányba kerülök Krisztával szemben, akinek az anyanyelvén kívül csak egyetlen idegen nyelven jutna feladat. Én pedig ugye magamra vállalnám az összes többit már csak kénytelenségből is. Mivelhogy éppen az idegen nyelvű könyvek voltak a legdrágábbak, tehát ha a költség/haszon arányra is figyelünk, azokkal mindenképpen illene végeznem még a halálom előtt. Mert ugye a halálom után már nehezen megy a dolog. Ráadásul a gyerekek más nyelveken tanulnak, legföljebb a lányunkat érdekelné az angol mellett a német könyvtáram, de a fi-am szegény mihez kezdjen az ő kereskedelmi olasztudásával, amikor majd megörökli ezeket a könyveket, és (szégyenszemre, gondoltam ekkor) egyetlen árva olasz nyelvű kötet sem lesz köztük?

Persze ha feleznénk Krisztával, akkor az elkövetkező évtizedekben (ami ez esetben már nem nyolcvan, csak negyven további évet jelentene) valószínűleg elég keveset tudnánk beszélgetni. Nem valószínű ugyanis, hogy mindig egyszerre olvasnánk, Kriszta tehát akkor is kénytelen lenne olvasni, amikor én azt szeretném, hogy inkább velem foglalkozzon. Ez persze fordítva is így lenne. Úgyhogy lehet, hogy az állandó olvasásra rámenne a házasságunk, és azért ez hetven-nyolcvan-kilencven éves korban már nem vicc. Másfelől viszont aki olvas, az legalábbis nem veszekszik, tehát az is lehetséges, hogy ily módon biztosítanánk az örök házastársi harmóniát.

Nehéz kérdések ezek.

Persze ha felezek Krisztával, és úgy jutunk a könyvek végére, az egyrészt azt jelenti, hogy sosem fogjuk elolvasni ugyanazt, tehát nem tudunk majd egy könyvről egy jóízűt beszélgetni, másrészt, hogy én magam nagyon sok könyvet már SOHA nem fogok elolvasni. Végül is, ha Kriszta olvas el egy könyvet és nem én, az azért mégsem ugyanaz. Na most, ha így tiplikalapálás közben megpróbálom felidézni, melyiket milyen gondolatok kíséretében vettem meg, akkor ez a SOHA ugye elég mulatságos, ám-bár nagyon is valóságos lehetőség. Hiszen a regények többségét azért vettem meg, mert már előre élveztem azokat a gondtalan órákat, amelyeket majd az olvasásukkal töltök. Az ismeretterjesztő könyveket azért, mert hosszú ideje bántott, hogy nem kezdtem inkább természettudománnyal foglalkozni. Azt vettem észre, hogy mérnök és ma-

tematikus ismerőseim sokkal műveltebbek, olvasottabbak voltak humán területen, mint humán foglalkozású ismerőseim a természettudományok területén. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy a természettudományok valahogy megsokszorozzák a befogadói képességeket. Mert AZOK ugye nemcsak a Dosztojevszkij-összest olvasták el húszévesen, hanem mellékesen a Feynmann-féle kilenczkötetes *Mai fizikát* is, amelynek én az első három kötetén jutottam csak túl, és azt is mind elfelejtettem, amit abból nagy nehezen megtanultam.

Közben sikerült a tipli nagy részét beverekednem a falba, de egy kicsi még mindig kiállt. Most ugye két dolgot tehettem. Vagy kiráncigálom, hogy mélyebbre fúrjak, és akkor csak egy valamivel vastagabb tiplit tudok betenni helyette, mert ez már többé nem szorul bele, vagy levágom a végét, de akkor meg nem biztos, hogy a csavart a lapjáig le tudom majd szorítani. A vastagabb tiplivel az a baj, hogy ahhoz vastagabb csavar is kell, és az nemcsak hosszabb – és emiatt nem lehet majd a lapjáig csavarni –, hanem esetleg nem fér át a polcokat tartó rácszerkezet kis fémgyűrűjén, amelynél fogva az egész alkotmánynak a falon kell majd lógnia. A tipli levágásával viszont az a probléma, hogy ha nem sikerül a fal síkjáig vágnom elsőre, akkor a kis műanyag pöcök már örökre ott marad, mert túl kicsi lesz ahhoz, hogy bármilyen vágóeszközzel hozzá lehessen férni.

Végül mégis az utóbbi megoldást választottam. Nem vágtam el az ujjamat sem, pedig egyszer közel jártam hozzá. De hát nagy gyakorlatom volt már a tiplivégek vagdosásában. Egyszerű képlet, egyenes arányosság: sok év – sok könyv – sok polc – sok tipli.

Közben odakint is teljes volt a felfordulás. Háromemeletes házunk tetejéről alpinisták lógtak, és kalapáccsal verték le a régi, évtizedek óta málladozó, porladozó vakolatot. Míg én bentről vertem a falat, ők kintről. Jól elvultunk.

Tiplivagdosás közben megint felidéztem magamban a könyvmentes lakás képét. Tulajdonképpen bizonyára vannak könyvmentes lakások, sőt, ha lehet hinni a statisztikáknak, akkor elég sokan képesek leélni az életüket különösebb könyvbántalom nélkül. Vannak, akik még az enyhe fertőzést is megússzák. De az nem kunszt, bunkónak lenni és egyszerűen nem is igényelni a betűt. Az lenne érdekes, ha én kibírnám. Olyan lenne ez, mint valami némasági fogadalom. Vagy mint egy jógyakorlat. Amikor az ember visszatartja a lélegzetét. Vagy fejen áll. Ami azt illeti, fejen állni például nagyon szeretek. De azért, ha napokon vagy akár csak órákon át fejen állva kéne létezniem... Próbáltam elképzelni, hogyan mennék végére. Hogyan ennék. Hogyan szerelmeskednék.

Na most nézzük ugyanezt a könyvmentes lakásban. Ezt mind lehetne csinálni. Csak mondjuk sem a végén, sem evés közben nem olvasnék többé. És szerelmeskedés közben nem rugdosnám le az éjjeliszekrényről az évek óta gyűlő sürgös olvasnivalókat. Végül is ez lehetségesnek látszik.

Csalni persze nem ér, tehát ha nem lennének könyveim, akkor kölcsön sem kérhetnék egyet sem. Vagyis nem olvasnék, csak legföljebb újságot.

Na ez persze veszélyes út. Napilapot olvasnék. És hetilapot? Az még újság. Na és a FOLYÓIRAT? Hiszen sok minden, ami később könyv alakban jelenik meg, először a folyóiratokban olvasható. Folyóiratot olvasni tehát már csalás lenne.

Amit viszont a napi- és a hetilapokból megtudok, annak a lényegét a tévéből vagy a rádióból is megtudhatom, az internetről nem is beszélve.

Az internetre persze jobb nem is gondolni, mert akkor minden összezavarodik. Hiszen ugye onnan egész könyveket lehet percek alatt letölteni tiplizés nélkül. A falról

eltűnnének a könyvek, a gép memóriájában meg ott lennének. Mint ahogy már ott is vannak, és már ott is több évre való olvasnivaló hever digitális álomban. Kezdetben nagyon örültem, amikor valamilyen klasszikus site-ot találtam: tessék, a teljes Shakespeare! A komplett Goethe! Többórai munkával szépen letöltöttem magamnak Lope de Vega és Calderón néhány tucat drámáját is, spanyolul. Már annyira expert vagyok, hogy kínai klasszikusaim is vannak. Persze a kínaiak cselesek, a szövegszerkesztők furcsa dolgokat képesek csinálni a kínai karakterekkel, ezért aztán a gyönyörű kínai szövegeket klasszikus kalligráfiák beszkenelésével teszik föl az internetre. Nekem is csupa jpg file-om van, egy kínai nyelvű docot kinyitni fölé egy kisebb elmebajjal.

Mindegy, tekintsük az internetet is elhanyagolható tételnek, és oldjuk meg az eredeti feladványt. Mi lenne, ha nem lennének napi- és hetilapjaim, folyóirataim és könyveim?

Na jó, nem olvasnék.

És akkor mivel tölteném az időmet?

Mondjuk, kerékpároznék. De hát azt most is teszem. És úsznék és sétálnék és moziba és színházba járnék (bár az utóbbi kettő már közel áll a csaláshoz, a filmek és a darabok tele vannak szöveggel, az már majdnem olyan, mintha olvasnék).

Például miből élnék?

Ha például a szótáraknak sem kegyelmezhetnék, akkor nem tudnék többé fordítani.

Megvan! Mondjuk tolmácsolnék!

Ezzel el is volt intézve a legnehezebb kérdés.

És a tipli végét is sikerült levágnom.

A többi már gyerekjáték volt. Fogtam a kis fémszerkezetet, a négy csavart szépen becsavartam a megfelelő tiplikbe, azután jött a következő négy a túloldalon, azután a másik fal, és egy óra múlva már az összes polc fönt volt az ülőgarnitúra fölött.

Közben az alpinisták is végeztek a lakásunkkal átellenes külső fallal, úgyhogy végre csönd lett.

Jöhettek a vendégek.

Miattuk kellett annyira sietnem. Azt hittük, hogy a festő legalább két nappal hamarabb kész lesz, persze elszámoltuk magunkat. Meg azt is hittük, hogy egy nap alatt kitakarítunk, de az is két napunkat vitte el. Mindegy, a barátainknak úgyis csak ez az egyetlen este volt jó, utaztak haza, Németországba.

A fő, hogy végül is elkészültem. Nem szerettem sietni, mindig az volt az érzésem, jobb, ha többször is ellenőrzöm a saját munkámat, de most úgy láttam, minden rendben van. Késő délutánra már a teljes antikvitáskönyvtáram fönt volt a polcokon.

Ugyanis ebben a sarokban tartottam az ókort. Többnyire gyönyörű, fehér borítós Helikon-könyvek voltak, nagyon jól mutattak. És mellettük a négykötetes Ókori lexikon. Persze a lelkem mélyén szégyelltem egy kicsit, hogy a görög és latin auktorokat magyarul olvasom (sőt, azt még jobban, hogy nem is olvastam mindet!), de hát a görög és a latin nyelv tanulása már csak távoli, öregkori terveimben kapott helyet – valahol a négyezer kötetes könyvtár végigolvasásának árnyékában.

A hallban vacsoráztunk, azután átmentünk a nagyszobába, és leültünk az ülőgarnitúrára beszélgetni. A barátaink megcsodálták a könyvtárat, Kriszta megtette szokásos, humorosnak szánt megjegyzését arról, hogy egyszer még maguk alá temetnek a könyveim, amikor tényleg.

Valahogy kilazulhattak a tiplik. És az a négy polc, amely alatt én és szerencsére csak

én ültem egyedül, Ókori lexikonostul, Helikon-sorozatostul, úgy, ahogy volt, a fejemre zuhant.

A tiplit talán jól vertem be, a könyvek sem lettek nehezebbek. Talán még a festés-kor készült új vakolat is tartott volna. Az lehetett a baj, hogy közben a ház külső falán is dolgoztak, és míg én egyet vertem a tiplire a kalapáccsal bentről, azok kettőt vertek a falra kintről.

Mindenesetre a fejemre zuhant, úgy, ahogy volt, az egész ókori kultúra.

Talán nem a könyvek ütöttek agyon, hanem a polcok, mondta a mentőorvos, aki már csak a halálom beálltát állapíthatta meg. De ezt valószínűleg csak vigasztalásnak szánta. Mégsem mondhatta, hogy tisztelt asszonyom, a férjét Aiszhülosz ütötte agyon. Vagy Titus Livius *Ab urbe condita*, mert az egyenesen négy vaskos kötet volt, egymaga több kiló.

Amikor a zuhanást éreztem, amikor az alsó polc fejbe vágott, az jutott eszembe, hogy a sok ezer kötet, amit az elkövetkező nyolcvan évben kellett volna elolvasnom, most már örökre olvasatlan marad.

Hihetetlen megkönnyebbülés volt. Amikor rám zuhant az a százkilónyi klasszikus, többtonnányi súly esett le a lelkemről.

Boldogan haltam meg.

Falcsik Mária

KARÁCSONYI UTÓÉNEK

korom virágzik ünnep unt haván
a szőnyegen még hajt a túlevél
aranymáz hervad üzlet ablakán
színes szeméthalomba rúg a szél

kihalt a tér – a Vízkereszt toroz
fülembé metsz a penge csonthideg
karmos faág a tér kövén motoz
fenyőtetem gerince megremeg

szegény fenyőfa – rítus-áldozat
csontján lefoszló ünnepet talál
babrál üres cukorpapírokat
újévi szél kiéhezett sakál